

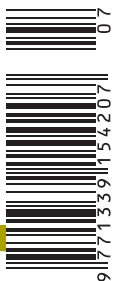

náš vidiek

časopis Vidieckeho parlamentu na Slovensku

2/2015

štvrtročník
ročník XII.

VIDIECKY PARLAMENT
NA SLOVENSKU

- **Európsky vidiecky parlament 2015**
- **VIPA SK členom PREPARE**
- **Dni vidieka v Národnej rade SR**

a mnoho iného o aktivitách a vyhlídkach nášho vidieka

Obsah

- 4 VIPA SK ako národný líder konzultácií
k Európskemu vidieckemu parlamentu 2015
- 5 Aktivity VIPA SK k EVP 2015
- 10 PREPARE Partnerstvo pre vidiecku Európu
- 14 Fórum rozvoja – Development forum
- 16 Stratégia SR pre rozvojovú spoluprácu s
Moldavskou republikou na roky 2014 – 2018
- 18 „Plánujme spoločne náš život na vidieku.“
- 21 Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady EÚ
pre MAS
- 22 Urobte si svoje syry
- 24 „Bačova cesta“ aj v tomto roku beží naplno
- 25 Ovčarska nedeľa 2015
- 32 Seminár Politika podpory udržateľnej mobility
na Slovensku
- 33 Medzinárodný filmový festival EKOTOPFILM-
ENVIROFILM
- 34 Cestovný ruch na Slovensku neupadá! Mladí ho
chcú rozvíjať!
- 37 Začali sme s hodnotením súťaže „Dedina roka
2015“
- 38 Líderka roka 2015

náš vidiek

Ročník: XII.

Číslo: 2/2015

ISSN: 1339-1542

Vydavateľ:
Občianske združenie
Vidiecky parlament na Slovensku
Kapitulská 13
974 01 Banská Bystrica
mobil: 0915 446 538
e-mail: vipa@vipa.sk
www.vipa.sk

Vychádza štvrtročne pre vnútornú
potrebu organizácie. Nepredajné.

Náklad: 1000 ks

Uzavierka nasledujúceho čísla:
20. septembra 2015

Redakčná rada:
Ing. Mária Behanovská,
doc. Ing. Miroslav Habán, PhD,
Ing. Karol Herian, CSc

Grafická úprava a ilustrácie:
Ing. arch. Pavol Borodovčák

Tlačiareň:
Róbert Jurových – NIKARA, Krupina
Neprešlo jazykovou úpravou.

Foto na titulnej strane:
Vystúpenie FS Závodzan na Dňoch
vidieka v NR SR

Foto na 2. strane:
V tóni lesa; Pavol Borodovčák

Foto na zadnej strane obálky:
Kultúrne poklady vidieka –
Barokovo-klasicistický kostolík
v obci Močiar; Pavol Borodovčák

Vidiecky parlament na Slovensku je členom PREPARE.

PREPARE je skupina európskych a národných mimovládnych organizácií. Partnerstvo bolo vytvorené v roku 1999. Cieľom programu PREPARE je posilniť občiansku spoločnosť a podporovať multi-národné výmeny v oblasti rozvoja vidieka s hlavným zameraním na nových členov EÚ, štátmi strednej a východnej Európy, ako aj prístupujúce krajiny a „noví susedia“ z rozšírenej EÚ.

V tomto roku VIPA SK iniciuje Kampaň k Európskemu vidieckemu parlamentu, ktorý sa bude konať od 4. až 6. novembra 2015 v Shaerdingu v Rakúsku. PREPARE, ERCA a ELARD sú spoluorganizátori tejto významnej udalosti pre vidiecku občiansku spoločnosť. Približne 350 účastníkov z 40 krajín sa pripojí do debaty o kľúčových otázkach, týkajúcich sa vidiekeho obyvateľstva v Európe.

V tomto roku sa koná viacero udalostí ktoré súvisia s vidiekom a PREPARE skupina sa aktívne zapája do všetkých udalostí, napríklad. 21. apríla 2015 sa konalo 1. zasadnutie vidieckej siete „Stálej podskupiny pre LEADER a CLLD siete. Podskupina diskutovala o prioritných témach s ohľadom na LEADER/CLLD vymenili si skúsenosti o tom, ako môže tieto témy riešiť sieť vidieka v blízkej budúcnosti. Tam bol všeobecná zhoda, že veľa z relevantných skúsenosti a nástrojov už existujú v rôznych členských štátoch; úlohou je identifikovať a zdieľať tieto informácie pomôcť LEADER/CLLD aby boli efektívnejšie a jednoduchšie v období 2014 až 2020. Na stretnutí PRIPRAVTE zastupoval ho Michael Dower.

Druhé stretnutie ESIF štruktúrovaného dialógu sa konalo 23. apríla v Bruseli. Goran Šoster reprezentoval PREPARE na schôdzi, kde boli prerokované témy: Programovanie a partnerstvo, Synergie medzi fondmi a inovácie, sociálne inklúzie, investičný plán EÚ a ESI fondy.

Za Slovensko v Shaerdingu v Rakúsku odprezentujeme výsledky názorov a podnetov aj z dotazníkov, ktoré môžete vyplniť aj Vy.

Viac sa dočítate na stránkach Nášho vidieka číslo 2/2015.

VIPA SK ako národný líder konzultácií k Európskemu vidieckemu parlamentu 2015

Vidiecky parlament na Slovensku, člen siete PREPARE – Partnerstvo pre vidiecku Európu sa stal národným lídrom, ktorý organizuje počas roka konzultácie k Európskemu vidieckemu parlamentu 2015, ktorého organizátorom sú spoločne siete PREPARE, ERCA a ELARD

Kampaň k Európskemu vidieckemu parlamentu 2015 bude prebiehať vo viac ako 30 krajinách Európy. Cieľom Európskeho vidieckeho parlamentu 2015 je posilniť hlas vidieckych komunít v Európe a tiež zabezpečiť, že záujmy a udržateľnosť týchto komunít sú zastúpené v národných a európskych politikách a tiež propagovať sebestačnosť vidieka, vzájomné porozumenie, solidaritu, výmenu príkladov dobrej praxe a spolupráce medzi vidieckymi komunitami v rámci Európy.

Práve ľudia z vidieka majú nedostatočné zastúpenie v národných a európskych debatách a pri tvorbe politik a programov. Práve samy ľudia z vidieka najlepšie poznajú svoje potreby, možnosti a silné stránky a práve podpora vidieckych komunít k aktivite pri presadzovaní ich vlastného blahobytu vedie k ich vnímaniu ako spoľahlivého partnera štátnej správy, samosprávy a politikov na všetkých úrovniach.

V kampani k Európskemu vidieckemu parlamentu si každý zapojený štát mohol vybrať okruhy tém, ktoré sú v danej krajine najviac problematické. Na Slovensku prioritne počas podujatí diskutujeme tieto témy:

- mladí ľudia a ich zamestnateľnosť,
- mladí ľudia a aktivity pre nich na vidieku,
- sociálna inklúzia žien a dievčat - participácia na živote vidieka,
- vidiecka ekonomika a podnikanie,
- služby poskytované na vidieku.

Cieľom kampane na Slovensku bude zozbierať práve vaše názory, názory ľudí, ktorí žijú a pracujú na vidieku. Set jasných nápadov o záujmoch a aspiráciách vidieckych ľudí a čo tieto znamenajú (akú akciu vyžadujú) pre samotné vidiecke komunity, pre miestnych a regionálnych politikov, pre národné authority verejného života v krajine. Tiež pre výmenu alebo politický vplyv na európskej úrovni.

Výstupy z konzultácií a výsledky dotazníkového prieskumu budú spracované a posunuté na európsku úroveň prostredníctvom národnej delegácie zo Slovenska, počas podujatia Európskeho vidieckeho parlamentu, ktorý sa bude konať na jeseň 4.-6. novembra 2015 v Schärdingu, Horné Rakúsko.

V rámci kampane sa po celej Európe konajú podujatia – fóra vidieckych parlamentov; už VIII. Fórum Vidieckeho parlamentu na Slovensku, ktoré prebehlo minulý rok v októbri, tento rok (2015) ďalej v Chorvátsku 16. – 18. apríla, v Litve 24. apríla, Lotyšsku 3. – 5. júna, na Cypre 26. júna, v Estónsku 7. – 9. augusta a na Slovinsku na začiatku októbra 2015.

Webová stránka Európskeho vidieckeho parlamentu 2015:

<http://europeanruralparliament.com/>

Aktivity VIPA SK k EVP 2015

Vídiecky parlament na Slovensku v spolupráci s OZ Vídiecke ženy zorganizovali stretnutia k témam „Európsky vídiecky parlament 2015 na Slovensku: Mladí ľudia, ženy a vídiek“ ktoré sa konali v Krupine dňa 26. februára 2015 a ďalšie informačné aktivity s rôznymi, ktoré budú prebiehať do novembra 2015

Prvé sa konalo v gymnáziu A. Sládkoviča v Krupine. Cieľom podujatia bola prezentácia a zber názorov od študentov na témy Európsky vídiecky parlament 2015 na Slovensku. Prezentácia o kampani a očakávaných výsledkoch.

Stretnutie viedli Mária Behanovská a Katarína Hradská. Študentov sme rozdelili do skupín podľa toho či bývajú na dedine alebo v meste.

Ako to vnímajú oni, aké sú výhody prípadne nevýhody žiť v meste a na dedine.

Mladí ľudia tvoria základ pre ďalšiu udržateľnosť vídieckych komunít. Ich vysoká migrácia za prácou do miest a vyľudňovanie vídieka je jedným zo súčasných problémov. Mladí to aj tak vnímajú, že sa im tam dobre žije, ale za prácou budú dochádzať, prípadne až si nájdu partnera, tak to budú riešiť odchodom z vídieka. Chýbajú im kultúrne podujatia, akcie, diskotéky, spoje v čase keď to oni potrebujú. Na druhej strane sú spokojní s čistým životným prostredím, oddychom v tichom prostredí, zdravými potravinami.

Druhé stretnutie sa konalo v hoteli Slovan v Krupine. Cieľom podujatia bola prezentácia aktivít Vídieckeho parlamentu na Slovensku na témy Európsky vídiecky parlament a očakávaní. Zber názorov od účastníkov. Stretnutie viedli Mária Behanovská a Katarína Hradská.

Témou stretnutia bola ja téma Ženy a vídiek – postavenie žien tvorí neodmysliteľnú súčasť vídieckych komunít. Ako vnímajú vídiek ženy a aké vidia problémy rozvoja? Účastníčky boli väčšinou staršie ženy, a tak témy sa točili okolo skúseností žien s každodennými problémami.

Zmenou režimu sa na Slovensku ženám zkomplikoval život a viaceré sa nevedia s touto situáciou zmieriť. Ich slabá ekonomická situácia im neumožňuje žiť plnohodnotný život. A nevedia ako ďalej.

Mária Behanovská predstavila Národný projekt Inštitútu pre výskum práce a rodiny s názvom projektu: Podpora eliminácie a prevencie násilí na ženách.

Konferencia „Leader a CLLD“, ktorá sa konala 7. mája 2015 v Agroinštitúte Nitra

Po otvorení, privítaní účastníkov a hostí informovala Mária Behanovská, predsedníčka Vídieckeho parlamentu na Slovensku o Kampani k Európskemu vídieckemu parlamentu, o pripravovaných aktivitách a možnosti sa zapojiť do týchto aktivít. Tiež pozvala zúčastnených na Dni vídieka v Národnej rade zamerané na Kampaň k EVP. Na konferencii boli odprezentované témy: Ing. Barbarič: PRV SR 2007 – 2013, Ing. Barbarič: PRV SR 2014 – 2020, Ing. Barbarič: Systém riadenia PRV SR 2014 – 2020, Ing. Majerech: Základné služby a obnova dedín vo vídieckych oblastiach, Ing. Majerech: CLLD a Leader v programovom období 2014 – 2020, Ing. Vnuk: Implementácia prístupu Leader 2007 – 2013 a plány na programové obdobie 2014 – 2020.

Dni vídieka v Národnej rade zamerané na kampaň k EVP v dňoch 25. 6. – 30. 6. 2015. Návštevníci sa dozvedeli o iniciatívach v 30 krajinách sveta k zakladaniu Európskeho Vídieckeho parlamentu.

DOTAZNÍK KU KAMPANI K EURÓPSKEMU VIDIECKEMU PARLAMENTU 2015

Vyplňte dotazník aj vy na
<http://goo.gl/forms/pHuoPEimFT>

* Povinné

1. Uved'te pohlavie:*

- ☐ Žena
- ☐ Muž

2. Uved'te vek:*

3. Uved'te Vaše najvyššie dosiahnuté vzdelanie:*

- ☐ Žiadne
- ☐ Základná škola
- ☐ Stredná škola
- ☐ Stredná škola s maturitou
- ☐ Vyššia odborná škola
- ☐ Vysoká škola, 1. stupeň
- ☐ Vysoká škola, 2. stupeň
- ☐ Vysoká škola, 3. stupeň

4. Ste ekonomicky aktívny:

- ☐ Áno
- ☐ Nie

5. V prípade, že ste na otázku č.4 odpovedali kladne, uved'te oblasť v ktorej ste ekonomicky aktívny:

- ☐ Priemysel
- ☐ Poľnohospodárstvo
- ☐ Lesníctvo
- ☐ Štátna správa
- ☐ Samospráva
- ☐ Obchod
- ☐ Finančníctvo
- ☐ Zdravotníctvo
- ☐ Školstvo
- ☐ Iné služby

V prípade negatívnej odpovede na otázku č. 4, momentálne ste:

- ☐ Nezamestnaný
- ☐ Dôchodca
- ☐ Študent

6. V prípade, že ste na otázku č.4 odpove- dali kladne, aké je vaše zaradenie v práci?

- ☐ Vrcholový manažér
- ☐ Stredný riadiaci pracovník
- ☐ Zamestnanec
- ☐ Materská dovolenka

7. Zarad'te obec, v ktorej bývate, do jednej z nasledujúcich veľkostných kategórií:*

- ☐ Od 0 do 499 obyvateľov
- ☐ Od 500 Do 999 obyvateľov
- ☐ Od 1000 do 4999 obyvateľov
- ☐ Od 5 000 do 19999 obyvateľov
- ☐ Od 20 000 do 49 999 obyvateľov
- ☐ Od 50 000 do 69 999 obyvateľov
- ☐ Od 70 000 do 99 999 obyvateľov
- ☐ Nad 100 000 obyvateľov

8. Nachádzajú sa vo vašej obci hospo- dárske subjekty poskytujúce pracovné príležitosti?*

- ☐ Áno, väčší počet
- ☐ Áno, ale len v obmedzenej miere
- ☐ Minimálne
- ☐ Nenachádzajú sa

9. Ako odhadujete mieru/intenzitu nasle- dovných charakteristík vo Vašej obci?*

1 = veľmi vysoká; 5 = veľmi nízka

	1	2	3	4	5
Podiel mladých ľudí	☐	☐	☐	☐	☐
Migrácia (zmena miesta bydliska/ vystahovanie) z obce	☐	☐	☐	☐	☐
Dlhodobá pracovná migrácia	☐	☐	☐	☐	☐
Každodenná pracovná migrácia mimo obec	☐	☐	☐	☐	☐

10. Zúčastňujete sa na podujatiach a akciách organizovaných miestnou samosprávou?*

- ☐ Vždy
- ☐ Často
- ☐ Niekedy
- ☐ Nikdy

11. Podieľate sa na príprave podujatí a akcií organizovaných miestnou samosprávou?*

☐ Vždy
 ☐ Často
 ☐ Niekedy
 ☐ Nikdy

12. Ste členom miestnych organizácií, klubov, spolkov alebo združení?*

☐ Áno
☐ Nie

13. Ste alebo boli ste niekedy členom:*

	Áno, som.	Áno, bol som.	Nie som.	Nikdy som nebol/a.
Obcej komisie	☐	☐	☐	☐
Občianskeho združenia	☐	☐	☐	☐
Aktivít, ktoré iniciovali občania „pre“ alebo „proti“ niečomu (napr. skládka odpadu, výstavba cesty, vyvlastňovanie pozemkov a pod), príp. niekomu (extrémisti, národnostné menšiny, prezidentské voľby atď.)	☐	☐	☐	☐

14. Kde najčastejšie realizujete nasledovné aktivity, resp. využívate nasledovné služby:*

Označte jednu možnosť.

	V mieste bydliska	V obci vzdialenej do 30 minút dopravy	V obci vzdialenej nad 30 minút dopravy	V meste
Nákupy každodenného tovaru	☐	☐	☐	☐
Nákupy tovarov dlhodobej spotreby	☐	☐	☐	☐
Zdravotnícke služby	☐	☐	☐	☐
Sociálne služby	☐	☐	☐	☐

15. Aký je stupeň Vašej spokojnosti s:*

1 = veľmi vysoká; 5 = veľmi nízka

	1	2	3	4	5
možnosťami vybavovania úradných záležitostí vo Vašej obci	☐	☐	☐	☐	☐
intenzitou miestnej verejnej dopravy	☐	☐	☐	☐	☐
výkonom samosprávy vo Vašej obci	☐	☐	☐	☐	☐

16. Miestna verejná doprava do a z Vašej obce je:*

☐ Len autobusová
 ☐ Len železničná
 ☐ Autobusová aj železničná

17. Ako ďaleko od miesta bydliska je najbližšie mesto?

Uved'te odhadovanú vzdialenosť v km:*

18. V čom je pre Vás najbližšie mesto atraktívne?*

19. Uved'te názov mikroregiónu, ktorého je Vaša obec súčasťou:*

20. Aké nástroje národnej/regionálnej alebo lokálnej politiky by mali byť vytvorené pre vytváranie nových pracovných miest pre mladých ľudí?

21. Akými spôsobmi majú školy pripravovať študentov na budúce povolanie, aby boli ľahšie uplatniteľní na trhu práce?

22. Ako môže miestna samospráva/školy a školské zariadenia/neziskové organizácie/mladí ľudia prispieť k ponuke aktivít pre mladých ľudí vo vidieckych oblastiach/ na vidieku?

23. Majú ženy vytvorený dostatočný priestor pre účasť na živote vidieka?

24. Aké sú prekážky v účasti žien a dievčat na živote vidieka?

25. V prípade prekážok účasti žien a dievčat na živote vidieka, ako je možné tieto prekážky vzájomne odbúrať (zo strany obce, štátu alebo ostatných obyvateľov)?

O kampani k Európskemu vidieckemu parlamentu 2015 som sa dozvedel/a:*

DOTAZNÍK KU KAMPANI K EURÓPSKEMU VIDIECKEMU PARLAMENTU 2015 PRE SAMOSPRÁVY

dotazník pre samosprávy sa dá vyplniť aj na
<http://goo.gl/forms/hLR4heeegM>

* Povinné

1. Zarad'te obec do jednej z nasledujúcich veľkostných kategórií:*

- ☐ Od 0 do 499 obyvateľov
- ☐ Od 500 Do 999 obyvateľov
- ☐ Od 1000 do 4999 obyvateľov
- ☐ Od 5 000 do 19999 obyvateľov
- ☐ Od 20 000 do 49 999 obyvateľov
- ☐ Od 50 000 do 69 999 obyvateľov
- ☐ Od 70 000 do 99 999 obyvateľov
- ☐ Nad 100 000 obyvateľov

2. Nachádzajú sa vo vašej obci hospodárske subjekty poskytujúce pracovné príležitosti?

- ☐ Áno, väčší počet
- ☐ Áno, ale len v obmedzenej miere
- ☐ Minimálne
- ☐ Nenachádzajú sa

3. Ako odhadujete mieru/intenzitu nasledovných charakteristík vo Vašej obci?

1 = veľmi vysoká; 5 = veľmi nízka

	1	2	3	4	5
Podiel mladých ľudí	☐	☐	☐	☐	☐
Migrácia (zmena miesta bydliska/vystaňovanie) z obce	☐	☐	☐	☐	☐
Dlhodobá pracovná migrácia	☐	☐	☐	☐	☐
Každodenná pracovná migrácia mimo obec	☐	☐	☐	☐	☐

4. Organizuje miestna samospráva aktivity pre občanov?

- ☐ Vždy
- ☐ Často
- ☐ Niekedy
- ☐ Nikdy

5. Podieľajú sa Vaši obyvatelia na príprave podujatí pre občanov?

- ☐ Vždy
- ☐ Často
- ☐ Niekedy
- ☐ Nikdy

6. Máte v miestnej samospráve občianske združenie, ktoré aktivizuje občanov?

- ☐ Áno
- ☐ Nie

7. Uveďte názov mikroregiónu, ktorého je vaša obec/samospráva súčasťou.*

8. Aké nástroje národnej/regionálnej alebo lokálnej politiky by mali byť vytvorené pre vytváranie nových pracovných miest pre mladých ľudí?

9. Ako môže miestna samospráva prispieť k ponuke aktivít pre mladých ľudí vo vidieckych oblastiach/ na vidieku?

10. Majú ženy vytvorený dostatočný priestor pre účasť na živote vidieka vo vašej samospráve?

O kampani k Európskemu vidieckemu parlamentu 2015 som sa dozvedel/a:

PREPARE Partnerstvo pre vidiecku Európu

BEST Hotel, Riga, Lotyšsko 5.- 6. júna 2015

Prítomní

Forum Synergies

ECOVAST

Bosna & Hercegovina

Chorvátsko

Česká republika

Estónsko

Fínsko

Maďarsko

Lotyšsko

Litva

Macedónsko

Poľsko

Srbsko

Slovensko

Slovinsko

Švédsko

Hannes Lorenzen, *predseda*

Michael Dower, *koordinátor*

Miodrag Matavulj

Sonja Vuković

Zuzana Guthová, Radim Srseň (*tiež pozorovateľ za ELARD*)

Andrus Saliste

Kim Smedslund

Márta Márczis

Valdis Kudiņš, *pokladník*

Guoda Burokiene, Virginija Šetkiene

Alexandra Todorovska

Aleksander Wozniak

Urszula Budzich-Tabor, *predošlá koordinátorka*

(*tiež pozorovateľka z ENRD*)

Dragan Roganovic

Monika Slaninová

Goran Šoster, *predošlý koordinátor*

Stig Hansson

Hostia

Sergiu Mihailov, NGO Pro Cooperare Regională, Moldavsko

Rostyslav Kos, NGO Karpatske Kolo, Ukrajina

Hannes Lorenzen privítal prítomných, osobitne tých, ktorí reprezentovali partnerské organizácie poprvýkrát a hostí z Moldavska a Ukrajiny. Zaznamenal ospravedlnenia od Valerie Carter z ECOVASTu a od Ratka Batakovica a Ilinka Beatović Nikic z Vidieckej rozvojovej siete Čiernej Hory; a neskorý príchod od Goran Šoster.

Michael Dower sa sústredil na prínos PREPARE ohľadom dvoch hlavných konzultácií na úrovni EU- Skupina občianskeho dialógu (the Civil Dialogue Group), kde PREPARE zastupuje Valerie Carter; a Zhromaždenie vidieckych

sietí (the Rural Networks Assembly), kde Michael zastupuje PREPARE. Upriamil pozornosť na detailnú správu Valerie Carter z májového stretnutia Civil Dialogue Group, ktorá zahŕňa odporúčania ohľadom stavu Vidieckych rozvojových programov cez EU; finančné nástroje Vidieckych rozvojových programov; Investičný plán pre Európu; a štrukturálne fondy a ich podpora pre vidiecke oblasti. Ohľadom Zhromaždenia vidieckych sietí (Rural Networks Assembly), zdôraznil rôznorodosť aktivít Zhromaždenia vidieckych sietí a ENRD kontaktného miesta, ktoré spolu poskytujú užitočné kontakty s manažermi, národnými vidieckymi

PREPARE rokovanie v hoteli BEST

sietami a MASKami z celej EU; a tiež zástupcami MO, menovite ELARD, ERCA, Euromontana a RED. Opísal hlavný prínos, ktorý urobil pre PREPARE, osobitne naliehanie na to, že krajiny mimo EU, ktoré spadajú do programov pre kandidátske alebo susedné krajiny EU by mali mať prístup k informáciám a konzultáciám- procesom súvisiacich s hlavnými aktivitami v EU a k sieťovaniu a transnárodnej spolupráci.

Urszula Budzich-Tabor, ktorá je členkou ENRD tímu kontaktného bodu, spomenula, že Národné vidiecke siete (National Rural Networks) a LEADER/CLLD pracovná skupina sa stretnú počas EXPO v Miláne v septembri 2015, ktoré bude tiež zahŕňať konferenciu 24.-25. septembra sústredenú na LEADER transnárodnú kooperáciu- „LEADER Trans-National Cooperation“, vrátane účastníkov mimo EU. Kontaktný bod (The Contact Point) predloží návrhy DG Agri týkajúce sa udalostí ohľadom krajín v rámci Západného balkánu, Východného partnerstva a Magrebu. Správy o takýchto udalostiach sa dajú nájsť na stránke ENRD, www.enrd.ec.europa.eu. Táto stránka obsahuje záznamy z Rural Networks Assembly, Riadiacej skupiny a podskupiny; a tiež

v rámci sekcie Zmluvy národných partnerstiev (National Partnership Agreements), detaily o rozsahu krajín, ktoré používajú CLLD a žiadajú štrukturálne fondy vo vidieckych oblastiach (Urszula stručne opísala rozsah aktivít CLLD, vrátane vytvárania MASiek LEADER-typu v mestských oblastiach). Všetci ENRD členovia majú prístup k wiki stránkam na webe.

Márta Márczis poukázala, že lídovia niekoľkých partnerských organizácií PREPARE - ako napríklad tie v Maďarsku, Lotyšsku, Litve a Chorvátsku – tiež hrajú úlohu geografického experta v rámci ENRD Contact Point team-Kontaktného tímu.

Radim Srseň privítal úzku spoluprácu medzi PREPARE, ERCA a ELARD, nielen ako spoluminiciátorov EVP, ale aj ako zväzok takzvaných „teritoriálnych organizácií“ v Civil Dialogue Group – Skupine občianskeho dialógu a v Rural Networks Assembly – Zhromaždení vidieckych sietí. Podporil hlas za zahrnutie ľudí mimo EU v týchto procesoch a rád by videl, že ten princíp sa rozširuje na prácu DG Regio. Počas jeho českého predsedania ELARDu, volá po spolupráci medzi organizáciami vidieckej občianskej spoločnosti a dosiahnutie jednotného hlasu.

Michael Dower predstavil priebeh kampane k EVP 2015. Všetci prítomní boli zároveň aj národnými aktérmi v kampani, čo bola výborná príležitosť podeliť sa so skúsenosťami a priebehom národných kampaní EVP v jednotlivých krajinách. Diskusia bola rozdelená do troch okruhov:

Dosiahneme stanovený cieľ národných kampaní EVP?

Účastníci z krajín kde sa tento rok prvý krát konali zasadnutia vidieckych parlamentov vyhlásili, že tieto activity jednoznačne posilnili hlas vidieckeho ľudu. Deklarácie ako výsledok zasadnutia vidieckych parlamentov sú smerované k národným politikom. Krajiny kde je už zasadnutie vidieckeho parlamentu tradíciou vyjadrili nádej, že kampaň EVP prinesie nový rozmer do národného vidieckeho rozvoja a to tým, že výstupy zo zasadnutí budú smerovať nielen k národným politikom, ale aj na európsku úroveň, a tým donútiť svojich politikov brať prácu vidieckeho parlamentu vážne a zaoberať sa jeho návrhmi.

Zástupca ELARDu povedal, že verí v schopnosť organizácií ERCA, PREPARE a ELARD ovplyvniť Európske politiky. Spoločne sformulujú správu založenú na inpute z rôznych krajín a táto sa stane mandátom pre ďalšie činy a advokáciu. Kampaň sa musí sústrediť na skutočné problémy a skutočné riešenia.

Hannes Lorenzen povedal, že EVP kampaň môže pomôcť objasniť „kto je zodpovedný za mizériu“, a teda nám môže pomôcť sformulovať konkrétne požiadavky na národné vlády a na EU, majúť na pamäti, že väčšina akcií v interpretovaní a aplikovaní európskej politiky je delegovaná na vlády. Valdis Kudiņš zdôraznil, že EVP by mal zahrnúť aj krajiny mimo EU.

Sme spokojní s navrhovaným výstupom kampane?

Michael Dower pripomenul, že zámerom kampane EVP je vyprodukovať output, ktorý bude mať hodnotu tak pre národné použitie ako aj európske. Prítomní odsúhlasili formu výstupov v navrhovanej podobe (desať stranová správa z každej krajiny + vizuálna dokumentácia kampane).

Vnímate tieto aktivity ako jednorázovú aktivitu alebo ako začiatok dobre naštartovaného procesu do budúcnosti?

Michael Dower ponúkol predstavu na akej by mal EVP fungovať. Zasadnutia EVP sa budú konať každé dva roky. V predchádzajúcom roku zasadnutia budú prebiehať národné kampane s cieľom zhromaždiť potreby a nápady ľudí z vidieka. Tieto budú spracované do Manifesta, ktorý bude odprezentovaný na zasadnutí EVP. Nasledujúci rok po zasadnutí sa myšlienky Manifesta prenesú do akcie a advokácie. Takto sa to bude opakovať každé dva roky a takýto model by si mali osvojiť aj národné vidiecke parlamenty.

Ďalej sa diskutovali obavy z neprítomnosti národných zástupcov z veľkých krajín akými sú Nemecko, Taliansko a Francúzsko. Dôvodom je, že menované krajiny fungujú na báze regiónov a je ťažké nájsť organizáciu s celonárodnou pôsobnosťou v rámci vidieckeho rozvoja.

Iniciatíva Čierneho mora

V prvom bode dostal priestor hosť z Ukrajiny Rostyslav Kos z mimovládnej organizácie Karpatske Kolo, aby sa vyjadril k situácii perspektívnej spolupráce s Ukrajinou. Na Ukrajine v regióne Ivano-Frankovsk boli začiatkom roka na pracovnej návšteve partneri z organizácií Kodukant a Poľského vidieckeho fóra. Na Ukrajine prebieha veľa projektov na úrovni dedín často založené na spolupráci starostov a mimovládnych organizácií, niektoré z nich sú podporované Swiss Foundational alebo inými donormi. Tiež majú rozbehnuté poľnohospodárske projekty v regiónoch. V spomenutom regióne Ukrajiny sa vedú diskusie o prístupe LEADER a vytvorení MASiek, avšak je veľký rozdiel medzi jednotlivými časťami krajiny, a preto je momentálne ťažko hovoriť o nejakej celonárodnej vidieckej sieti. Následne reagovali partneri z Poľska, že majú rozbehnutú spoluprácu aj s inými regiónmi Ukrajiny.

Kim Smedslund zdôraznil, že LEADER je prístup, ktorý môže byť aplikovaný v rámci existujúcich štruktúr; nemusí byť stelesnený v prvom rade nejakou formálnou organizáciou. Stig Hansson súhlasne povedal, že LEADER je

PREPARE rokovanie v hoteli Best, Riga

len jeden z nástrojov, ktorý môže byť použitý pri naplňaní cieľov PREPARE akým je posilňovanie občianskej spoločnosti. Navrhol, že ak hľadáme región na Ukrajine, ktorý by mohol spolupracovať na Iniciatíve Čierneho mora, mal by to byť ten, kde už duch spolupráce existuje. Miki Matavulj zdôraznil schopnosť PREPARE spojiť rôznych vidieckych aktérov.

Michael Dower potom otvoril tému „Iniciatívy Čierneho mora“. V uplynulých mesiacoch sa uskutočnilo niekoľko poznávacích návštev do krajín pri Čiernom mori, na čo boli použité aj ostávajúce peňažné prostriedky. Diskutovala sa téma ďalšieho možného financovania tejto iniciatívy a tiež aké ciele by mali byť v jej naplnení.

1. Vývoj na Západnom Balkáne

Michael Dower predstavil správu o tejto téme, ktorá bola ďalej diskutovaná. Na poslednom stretnutí sa partneri dohodli, že naďalej budú pokračovať v 6 ročnej kampani v danom území. Za prevzatie iniciatívy v danom území vďačíme najmä partnerom z daného regiónu, ktorí navštevujú aj ďalšie krajiny – Bulharsko, Kosovo, Albánsko.

Michael Dower a Hannes Lorenzen spomenuli spoluprácu PREPARE a SWG; a silnú podporu, ktorú SWG dalo Balskánskej sieti vidieckeho rozvoja (BRDN) v posledných rokoch.

2. Spolupráca s krajinami „Maghreb“

Hannes Lorenzen predstavil jeho správu „Závazok PREPARE v regióne južného Stredomoria“. Opísal konferenciu, ktorej sa on a Michael Dower zúčastnili v Tunise v novembri 2014, ktorá dala priestor na formálne stretnutie medzi PREPARE a REMADEL. REMADEL je sieť asi 40 mimovládnych organizácií zaoberajúcich sa miestnym rozvojom v Alžírsku, Mauretánii, Maroku a Tunisku. Na stretnutí sa dohodli, že založia spoločnú pracovnú skupinu, ktorá sa bude zaoberať programom ďalšej spolupráce. Najbližšie stretnutie budú mať na zasadnutí REMADELu v septembri 2015.

Mgr. Monika Slaninová

Fórum rozvoja – Development forum

Lotyšsko, Līgatne, 3. – 5. júna 2015

Za VIPA SK sa zúčastnila Mgr. Monika Slaninová, člen výboru pre zahraničnú spoluprácu, národná kampaň pre ERP 2015 (Európsky vidiecky parlament)

Fórum organizovala národná platforma pre rozvojovú spoluprácu LAPAS Lotyšsko v spolupráci s ďalšími tromi organizáciami - „homo ecos“, LZF (Lotyšská farmárska federácia) a Lotyšské vidiecke fórum. Fórum rozvoja sa konalo ako súčasť projektu s názvom „GLOCALIZATION“ (Glokali-zácia) – kľúč k trvalo udržateľnému rozvoju od miestnej (lokálnej) úrovne ku globálnej. EYD 2015 a Projekt v rámci predsedníctva Lotyšska

v rade EÚ. Projekt je financovaný EÚ (90%), Sociaty Integration Fundation (5,42%) a Ministerstvom zahraničných vecí v Lotyšsku.

Hlavnou témou fóra bola myšlienka globalizácie ako kľúča k trvalo udržateľnému rozvoju v od lokálneho ku globálnemu rozvoju. Cieľom rozvojového fóra bolo zvýšiť verejnú mienku o prepojení globálnych a lokálnych problémov a podporiť spoluprácu miestnych komún zao-

Námestie s predajom remeselníckych výrobkov, Rīga.

Prechádzka starým mestom v Rige s partnermi PREPARE.

berajúcich sa globálnymi výzvami. Počas fóra si účastníci zdieľali svoje životné skúsenosti v rámci globálneho sveta s miestnymi a národnými aktivistami a medzinárodnými lídrami, a tak si obohacovali svoje chápanie miestnej a svetovej interakcie ako aj predvídanie lokálnej a globálnej budúcnosti. Závery z diskusií budú smerované k politikom a pretransformované na advokáciu na európskej úrovni.

Večery fóra boli obohatené o vzájomné spoznávanie účastníkov, ich každodenných životov v rámci miestnych komunít, miestnej kultúry, tradícií, zvukov, tanca alebo spoznávaním mestečka a jeho krás.

Posledný deň fóra boli naplánované návštevy príkladov dobrej praxe, kde účastníci objavovali miestne inšpiratívne príbehy rozvoja.

Počas troch dní sa zhromaždilo 70 aktivistov z rôznych občianskych združení, reprezentanti vidieckych organizácií z Lotyšska a 50 ďalších krajín sveta, všetci zanietení rozvíjať nádejnú globálnu a lokálnu budúcnosť.

Súbežne s rozvojovým fórom prebiehalo aj zasadnutie Lotyšského vidieckeho fóra. Odborné prednášky a workshopy sa konali v iných priestoroch mesta Līgatne, ale kultúrny a spoločenský program bol spoločný pre obe akcie. Po skončení programu v Līgatne sa tí účastníci, ktorí sú zároveň aj PREPARE partnermi, spoločným autobusom prepravili do Rigy, kde sa večer začínalo organizačné stretnutie PREPARE.

Stratégia SR pre rozvojovú spoluprácu s Moldavskou republikou na roky 2014 – 2018

Rok 2014 by mal byť pre Moldavsko významným z hľadiska potvrdenia integračného úsilia smerom k EÚ a pokračovania v reformách. Moldavským občanom držiteľom biometrických cestovných dokladov bol od 28.04.2014 umožnený bezvízový vstup do EÚ a krajina by mala podpísať asociačnú dohodu s EÚ a dohodu o DCFTA. Napriek tomu zostáva Moldavsko jednou z najchudobnejších európskych krajín, ktorej ekonomika je výrazne závislá od remiencií a rozvoj si vyžaduje kontinuálnu podporu donorov. V nasledujúcich rokoch stojí pred Moldavskom výzva v podobe vybudovania stabilného demokratického štátu s fungujúcim trhovým hospodárstvom a zlepšenie životných podmienok svojich obyvateľov.

Moldavský parlament v Kišiňove, en.wikipedia.org

V októbri 2013 uzavreli vláda Slovenskej republiky a vláda Moldavskej republiky dohodu o rozvojovej spolupráci. Dohoda je uzatvorená na dobu neurčitú a ustanovuje všeobecné podmienky rozvojovej spolupráce medzi Slovenskou republikou a Moldavskou republikou.

V rámci rozvojovej spolupráce Slovenskej republiky bolo Moldavsko v rokoch 2009 - 2013 podporované ako jedna z projektových krajín

Východného partnerstva. Rozvojové aktivity boli zamerané predovšetkým na proces transformácie verejnej správy, demokratizáciu a budovanie občianskej spoločnosti.

Od roku 2014 sa Moldavsko pre Slovensko stáva, v súlade so Strednodobou stratégiou rozvojovej spolupráce SR na roky 2014 – 2018, programovou krajinou (popri Keni a Afganistane). Uplatnenie programového prístupu znamená, popri zvýšenej finančnej alokácii, systematickejšiu a cielenejšiu rozvojovú spoluprácu. Zameranie spolupráce vychádza z analýzy moldavských rozvojových potrieb, konzultácií s relevantnými subjektmi zo štátneho i mimovládneho sektora, ako aj komunikácie s donorskými organizáciami pôsobiace v Moldavsku.

Významným faktorom pre efektívnu implementáciu stratégie je prítomnosť zastupiteľského úradu SR v Kišiňove a zriadenie pozície rozvojového diplomata. Veľvyslanectvo Slovenskej republiky v Kišiňove bolo otvorené v júli roku 2013 v súlade so snahou o posilnenie vzťahov a spolupráce oboch krajín. Zriadenie pozície rozvojového diplomata pôsobiaceho v rámci ZÚ vychádza zo Strednodobej stratégie rozvojovej spolupráce SR na roky 2014 – 2018.

Moldavská krajina je len mierne zvlnená, www.paradiseintheworld.com

Výkon tejto pozície spočíva najmä v manažovaní projektového cyklu priamo v prijímateľskej krajine. V prípade Moldavska ide o pilotné využitie tejto pozície, ktorá by mala byť neskôr zavedená vo všetkých troch programových krajinách.

Podkladom pre tvorbu Stratégie SR pre rozvojovú spoluprácu s Moldavskou republikou bola aj evaluácia štyroch vybraných projektov realizovaných v Moldavsku v rokoch 2009 – 2012. Evaluácia bola vykonaná externým subjektom koncom roka 2013.

Hlavným cieľom Stratégie SR pre rozvojovú spoluprácu s Moldavskou republikou na roky 2014 – 2018 je: **Podpora Moldavska v budovaní stabilného fungujúceho demokratického štátu a zlepšenie životných podmienok jeho obyvateľov.**

Stratégia bude realizovaná v rámci dvoch tematických priorít s nasledovnými špecifickými cieľmi:

1. Dobrá správa vecí verejných:

- 1.1 Zlepšenie výkonu úloh územných samospráv a posilnenie ich významu pre miestny a regionálny rozvoj
- 1.2 Posilnenie efektívne fungujúcej štátnej správy a občianskej spoločnosti

2. Voda a sanitácia:

- 2.1 Zefektívnenie fungovania systému zásobovania pitnou vodou, sanitácie a odpadového hospodárstva
- 2.2 Zlepšenie životného prostredia a kvality života obyvateľov prostredníctvom intervencií v oblasti vody a sanitácie
- 2.3 Zvýšenie environmentálneho povedomia a informovanosti v oblasti ochrany vodných zdrojov

Ing. Mária Behanovská

„Plánujme spoločne náš život na vidieku.“

Pod týmto názvom sa konal **15. ROČNÍK DNÍ VIDIEKA V NÁRODNEJ RADE SLOVENSKEJ REPUBLIKY** pod záštitou predsedu NR SR Petra Pellegriniho v dňoch 25. 6. – 30. 6. 2015.

Predsedu NR SR Peter Pellegrini.

Cieľom stretnutia boli rozhovory so zákonodarcami o potrebách a problémoch slovenského vidieka, o možnostiach ich riešenia a predstavenie aktivít členov a partnerov.

Podujatie organizoval Vidiecky parlament na Slovensku pod záštitou predsedu NR SR

Petra Pellegriniho v spolupráci s Výborom NR SR pre pôdohospodárstvo a životné prostredie. Dni vidieka otvoril predseda NR SR Peter Pellegrini vo štvrtok 25. júna 2015 o 12.00 hod. vo výstavných priestoroch NR SR na Západnej terase Bratislavského hradu

Predsedu Výboru NR SR pre PaŽP Martin Fecko.

FS Závodzan sa postaral o kultúrny program.

Po otvorení a úvodnom príhovore pána predsedu NR Petra Pellegriniho sa prítomným prihovorili predseda Výboru NR SR pre PaŽP Martin Fecko, poslankyňa NR a predsedníčka spolku slovenských žien Živena Magda Vášáryová, predsedníčka Vidieckeho parlamentu na Slovensku Mária Behanovská.

Následne o kampani k EVP poinformovala predsedníčka zahraničného výboru VIPA SK Katarína Hradská.

Aby sa práve vidiecke zázemie mohlo ľahšie stať atraktívnou alternatívou pre život na vidieku. Vidiecky parlament na Slovensku v zastúpení predsedníčkou Máriou Behanovskou

Na podujatí boli podpísané tri nové partnerstvá VIPA SK – so Seniorským informačným centrom v zastúpení Miroslavom Bertovičom (foto hore), s Integrovanou sieťou regionálnych rozvojových agentúr v zastúpení Štefanom Repkom (foto v strede) a so spolkom slovenských žien Živena v zastúpení predsedníčkou Magdou Vášáryovou (foto dole).

Zľava: Maria Strížová, predsedníčka RK VIPA SK; Janka Mikušáková, podpredsedníčka VIPA SK; Magda Vášáryová, predsedníčka Živena; Mária Behanovská, predsedníčka VIPA SK.

podpísali zmluvu o partnerstve so Seniorským informačným centrom o. z. v zastúpení Miroslavom Bertovičom výkonným riaditeľom o. z.

Vidiecky parlament na Slovensku v zastúpení predsedníčkou Máriou Behanovskou podpísali zmluvu o partnerstve so Živenou, spolkom slovenských žien, v zastúpení Magdou Vášáryovou, predsedníčkou.

Vidiecky parlament na Slovensku v zastúpení predsedníčkou Máriou Behanovskou podpísali zmluvu o partnerstve s Integrovanou sieťou regionálnych rozvojových agentúr, v zastúpení Štefanom Repkom.

Na otvorení boli viacerí poslanci NR, členovia VIPA SK, partnerské organizácie. Spomenieme niektorých. Riaditeľka Agroinštitútu Ing. Mária Debrecéniová CSc. Riaditeľ ARVI a manažér NSRV Ing. Vladimír Vnuk. Doc. Ing. Jozef Húška, CSc. predseda Združenia Magna Via. Doc. Ing. Mária Fáziková, CSc. SPU Nitra vedúca pracoviska - Katedry regionalistiky a rozvoja vidieka (FEŠRR)

V piatok si mohli návštevníci vypočuť prednášky JUDr. Moniky Jankovskej, štátnej tajomníčky MS SR s prednáškou – Ako sa

Krst knížky – zľava: Ing. Karol Herian, CSc. autor knížky; predseda Výboru NR SR pre PaŽP Martin Fecko; Ing. Mária Behanovská predsedníčka VIPA SK

brániť proti nekalým praktikám nebankových subjektov a následným exekúciám. Prednášku Ing. Jozefa Halcina, riaditeľa odboru prevencie kriminality KMV SR – MV v boji proti podvodom na senioroch a prednášku Ing. Márie Behanovskej, predsedníčky VIPA SK – Slovenská vidiecka žena.

Pokrstili sme praktickú príručku, ktorú vypracoval Ing. Karol Herian, CSc. „Spracovanie mlieka pre farmárov a v domácnostiach.“

Krstným otcom knížky je Ing. Martin Fecko predseda Výboru NR SR pre PaŽP.

Prezentovali sa farmári so svojimi výrobkami a návštevníci mali možnosť ochutnať ich výrobky. Špeciality z Gazdovstva Uhliská neďaleko Trenčína – kozie aj ovčie syry, nátierky.

V piatok mali možnosť návštevníci absolvovať prehliadku Národnej rady.

V ďalších dňoch si mohli účastníci prezrieť výstavu obrazov Detvianskej umeleckej kolónie, prezentáciu Slovenskej poľnohospodárskej univerzity v Nitre s projektom Vidiecka univerzita tretieho veku. SAŽP s prezentáciou súťaže Dedina roka 2015. Prípravu Národného projektu sociálnej ekonomiky pre vidiek. Prezentáciu Seniorského informačného centra o. z a ich aktivít.

Špeciality z Gazdovstva Uhliská neďaleko Trenčína – kozie aj ovčie syry, nátierky.

Ponuka liptovskej farmy Kozí vršok.

Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady EÚ pre MAS

NARIADENIA EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY (EÚ) č. 1305/2013 – Príloha 2 zo 17. decembra 2013 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV) a o zrušení nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005 a **VYKONÁVACIE NARIADENIE KOMISIE (EÚ) č. 808/2014** zo 17. júla 2014, ktorým sa stanovujú pravidlá uplatňovania nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1305/2013 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV).

Opatrenia, ktoré si MAS vo svojej stratégii naplánujú v rámci podpory z EPFRV **musia byť v súlade s príslušnými článkami nariadenia č. 1305/2013 a vykonávacieho nariadenia Komisie (EÚ) č. 808/2014**. Pričom niektoré opatrenia/operácie definované v nariadení (EÚ) č. 1305/2013 sú pre MAS neoprávnené z dôvodu ich charakteru – ide o tzv. neprojektové opatrenia, ako aj niektoré projektové opatrenia, ktorých realizácia je vhodná na národnej úrovni a nie je žiaduca pre úroveň lokálnu.

Zároveň sú definované opatrenia, pri ktorých MAS musí postupovať v súlade s cieľmi a podmienkami štandardných opatrení v PRV, a to z dôvodu potreby uplatňovania podmienok stanovených na národnej úrovni.

Podopatrenia, ktoré sú pre MAS oprávnené na podporu z EPFRV len v súlade s cieľmi a podmienkami opatrení v PRV v zmysle vykonávacieho nariadenia Komisie (EÚ) č. 808/2014:

- **Investície do hmotného majetku / 4.3**
Obmedzenie platí len pre oblasť Investícií týkajúcich sa infraštruktúry a prístupu k lesnej pôde, ktoré sú podporované v rámci podopatrenia 4.3 v PRV
- **Pomoc na začatie podnikateľskej činnosti pre mladých poľnohospodárov / 6.1**
- **Pomoc na začatie podnikateľskej činnosti pre rozvoj malých poľnohospodárskych podnikov / 6.3**

Z uvedeného vyplýva: MAS pri stanovení činností, výšky a miery podpory a pod. teda nemusí kopírovať nastavenia štandardných opatrení PRV (s výnimkou opatrení, ktoré je MAS oprávnená naplánuvať len v rozsahu cieľov a podmienok štandardných opatrení – 4.3, 6.1 a 6.3), pričom je žiaduce, aby MAS zvážili pri relevantných operáciách vyššie miery spolufinancovania zo strany žiadateľov. **Výška a miera podpory musí však byť v súlade s ustanoveniami nariadenia č. 1305/2013 – Prílohou 2, ktorá obsahuje podporované činnosti z PRV SR 2014 – 2020, sumy a miery podpory.**

Urobte si svoje syry

Súčasťou Dní vidieka v NR SR (v dňoch 25. 6. – 30. 6. 2015) bol aj krst knižky Karola Heriana pod názvom „**Spracovanie mlieka pre farmárov a v domácnostiach**“.

Ponuka liptovskej farmy Koží vršok.

Útla knižočka obsahuje všetko, na čo musia pamätať tí, ktorí chcú nejakým spôsobom spracovať surové kravské, ovčie či kozie mlieko v domácich podmienkach alebo na malých farmách. Jej autor Karol Herian sa tejto problematike venuje desiatky rokov, je popredným slovenským odborníkom na výrobu syrov a posledných 20 rokov spolupracuje s mnohými farmármi na Slovensku pri výrobe regionálnych syrových špecialít. Populárnou formou objasňuje základné hygienické povinnosti pri spracovaní mlieka aj v domácich podmienkach, popisuje výrobu ťahaných nití, zrejších syrov tak, aby hotový produkt obšťastnil chutové bunky konzumenta. Podľa Karola Heriana sú v knižke základné informácie pre malovýrobcov o tom, ako sa mlieko ošetruje, ako sa spracováva na kyslomliečne výrobky, ako sa robia domáce syry a ako sa majú po domácky vyrobené produkty uchovávať.

Pri krste útlej knižočky mohli záujemcovia ochutnať napríklad špeciality z Gazdovstva Uhľiská neďaleko Trenčína – kozie aj ovčie syry, nátierky. Soňa Zuzíková z tejto malej farmy a vysvetľuje: „Bez rád Karola Heriana pri výrobe syrov by sme sa ťažko posúvali dopredu. O syry je veľký záujem, v našom hostinci sa po bryndzových haluškách z našej vlastnej bryndze iba zapráši.“

Knižočku vydal Vidiecky parlament SR a jeho predsedníčka Mária Behanovská vysvetlila, že ich patronát nad knižočkou je prostý: „Išlo nám o zachovanie tradičných receptúr, ktoré môžu ďalej využívať v jednotlivých regiónoch. Mali producenti jednoducho môžu nadviazať na historické skutočnosti – veď tieto syry sa kedysi vozili do Viedne, do Budapešti aj do Mníchova a slovenskí roľníci boli uznávaní.“

Ponuka liptovskej farmy Koží vršok.

O.K.SERVIS BioPro - Váš partner v mlékárenství

- diagnostika
- laboratorní technika
- syřidla
- kultury
- ochranné prostředky

O.K. SERVIS
BioPro
s.r.o.
www.biopro.cz

„BAČOVA CESTA“ aj v tomto roku beží naplno

„Bačova cesta“ v tomto roku oslavuje už 15. výročie vzniku a aj v tomto roku sa už naplno rozbehla. Už prebehli oslavy na Salaši v Lužnej, na Gazdovskom dvore v Turčianskych Kľačanoch a aj na Salaši v Pružine. Ešte nás čakajú oslavy v Pastierskej v Bobroveckej doline a v u Gajdáka a na Kolibe v Papradne.

V prekrásny májový deň, práve v deň štátneho sviatku 8. mája, sa uskutočnila „Bačova cesta“ aj na Salaši v Pružine, ktorá tento krát sa niesla v duchu tradičnej Májovej bryndze. Na tomto prekrásnom podujatí slovenských ovčiarov sa zúčastnilo od obeda do neskorého večera niekoľko tisíc návštevníkov z blízkeho okolia a aj z rôznych kútov Slovenska. Boli tam zástupcovia okolitých obcí, predsedníctvo OZ Bačova cesta, predstavenstvo Vidieckeho parlamentu na čele s predsedníčkou Máriou Behanovskou, ovčiari i ďalší zájemcovia z celého Slovenska. Majiteľka salaša pani Oľga Apoleníková vytvorila tam veľmi pekné príjemné prostredie s bohatým kultúrnym i odborným programom. Podujatie otvorili predstavitelia predsedníctva OZ Bačova cesta Ing. Ľudovít Urbanovský a Štefan Črep. S odbornou prednáškou o prínose Bryndze pre zdravie ľudí tam vystúpil bývalý riaditeľ VUM Ing. Karol Herian, ktorý sa venuje problematike spracovania ovčieho mlieka. Na tomto podujatí vystupovalo viacero folklórnych súborov, dychová hudba a vystúpenia sólistov. Veľmi dobre do osláv Bačovej cesty zapadlo aj vystúpenie operných spevákov SND Martina Babjaka a Márie Porubčinovej s klavírnym doprovodom Danielom Buranovským, ktorí zožali veľký úspech u návštevníkov podujatia. Bolo tam veľa stánkov s remeselníckymi výrobkami, bohaté tradičné jedlá – bryndzové halušky, baraní guláš, pečené jahňa, bryndzové palacinky, vynikajúce syrárske špeciality i žinčica. Celá akcia bola sprevádzaná aj

rôznymi súťažami pre dospelých a aj pre deti, jazda na koňoch, ukážky ovečiek a pod. Každý návštevník tejto „Bačovej cesty“ si tam mohol prísť na svoje a hlavne sa tam dobre cítil. Za úspešný priebeh „Bačovej cesty“ v na Salaši v Pružine je potrebné poďakovať pani Oľge Apoleníkovej a celému jej kolektívu spolupracovníkov, ktorí všetko profesionálne dokázali zvládnuť. Ona podobné podujatia robieva pravidelne 2 x ročne a vždy je to osobitný zážitok nielen pre ovčiarov, ale aj pre celé okolie a vidiek.

Ovčiarske podujatia „Bačova cesta“, ako aj podobné podujatia, ako sú napr. Ovčiarska nedeľa, Ovenálie, Ovčiarske pastorálie, Na salaši pri guláši a pod. sa najmä v oblastiach chovu oviec stávajú veľmi účinným prostriedkom na propagáciu ovčiarstva a ovčích výrobkov. Je to veľmi spoločensky prospešná práca, ktorá by mala mať ešte väčšiu publicitu a aj podporu i zo strany štátu. Však nesmieme zabudnúť, že na území Slovenska sa v minulosti chovalo takmer 2 milióny oviec, ktoré dávali zdravú obživu našim predkom, dávali ľuďom prácu, vytvárali krásne ekologické prostredie a tvorilo našu krásnu tradíciu i vo svete folklóru. V súčasnej dobe sme veľmi zanedbali prácu v poľnohospodárstve a v chove zvierat, mladí ľudia strácajú vzťah k pôde a nedbajú na zdravú probiotickú výživu. Všetci práve ľudia na Slovensku majú 2 až 3 krát nižšiu spotrebu mliečnych výrobkov ako ľudia v západnej Európe a to už naši susedia v ČR majú takmer vo všetkom dvojnásobnú spotrebu z mliečnych výrobkov.

Naše mliečne výrobky práve z ovčieho mlieka a to bryndza, žinčica i mákké a zrejúce syry majú predsa bohatý nenahraditeľný zdroj výživných a esenciálnych látok, ktoré by všetci ľudia mali konzumovať. Ovčiarstvo a „Bačova cesta“, to nie sú len bryndzové halušky s folklórom, to symbolizuje niečo viac, na čo by sme mali byť hrdí a vážiť si svoje tradície. Pevne veríme, že sa nám

postupne podarí zvrátiť súčasný stav a dať ľuďom prácu i obživu práve v živočíšnej i potravinárskej výrobe a lepšie využiť práve naše vlastné zdroje, našu krásnu prírodu. Je preto veľmi potešiteľné, že ľudia chodia na takéto ovčiarske slávnosti a aj to, že mnohí sa neboja problémov a začínajú s chovom oviec i kôz a začínajú spracovávať ich produkty na vynikajúce mliečne špeciality.

Ing. Karol Herian, CSc., Žilina

Ovčiarška nedeľa 2015

Vyhodnotenie súťaže o najlepšie ovčie mliečne výrobky na „Ovčiarškej nedeľi 2015“ v Pribyline 24. máj 2015

Aj v tomto roku sa v prekrásnom areáli Múzea Liptovskej dediny v Pribyline uskutočnili už tradičné ovčiarske slávnosti a to „Ovčiarška nedeľa 2015“. Bol to už XV. ročník a stále si zachoval svoje bohaté ovčiarske tradície i ľudový folklór a zas sa obohatil aj o nové aktivity. Napriek celkovému nepriaznivému počasiu práve v ten deň nepršalo a ukázal sa celkom pekný deň s bohatou účasťou návštevníkov.

Organizátorom tohoročných slávností bol zas Žilinský samosprávny kraj, Liptovský Mikuláš, Liptovské múzeum Ružomberok, Združenie chovu oviec a kôz, OZ Bačova cesta a Poľnohospodárska a potravinárska komora Liptovský Mikuláš. Na tomto ovčiarskom sviatku sa zúčastnilo pomerne veľa chovateľov oviec, spracovateľov ovčieho mlieka, veľa tradičných remeselníkov, folklórnych súborov a samotných návštevníkov a to nielen z Liptovského regiónu, ale aj z celého Slovenska a prišlo viacero návštevníkov aj z Čiech. Významnými hosťami na Ovčiarškej nedeľi boli vrcholný predstaviteľ Žilinského samosprávneho kraja Ing. Juraj Blanár, primátor mesta Liptovský Mikuláš Ing. Ján Blcháč, PhD., zástupcovia okolitých obcí, Chovu oviec a kôz, Bačovej cesty, SPPK atď.

Tieto tradičné ovčiarske slávnosti boli zamerané najmä na propagáciu bačovskej a pastierskej kultúry a tradície. Jedným z dôležitých bodov bohatého programu Ovčiarškej nedele 2015 bola aj súťaž o najlepší tradičný i nový výrobok z ovčieho mlieka, ktorý bol vyrobený na salašoch, u chovateľov oviec, alebo i v mliekarni.

Na tohoročnú súťaž prišli výrobcovia ovčích špecialít nielen z oblasti Liptova, ale aj z Turca, Oravy a Horného Považia. Boli to nasledovní výrobcovia: PD Važec, PD Východná, SPDP Lužňan, Milex NMNV, a.s. Liptovský Mikuláš, Obert Zubek Ladce, DVO Polomka, SHR Liptovská Kokava, Harman, SHR Olga Apoleníková, Pružina, Eurocom salaš Bešeňovka, PD Liptovské Revúce, Bryndziareň a syrárň Zvolenská Slatina a Agrovex Novot. Títo dodali do súťaže spolu 53 vzoriek ovčích mliečnych výrobkov. Boli to najmä ovčie hrudkové syry (10 ks), ovčia bryndza (9 ks), syrárske špeciality z ovčieho mlieka (údený ovčí syr, parenice, nite, oštiepky, ovčí slaninový syr, spolu 24 ks) a žinčice (10 ks).

V tomto roku prebiehali súbežne dve rôzne hodnotenia ovčích výrobkov a to tzv. odborná komisia a všetci návštevníci Ovčiarškej nedele. Odborná komisia bola zložená zo 7 člennej

komisie prítomných na podujatí a tvorili ju zástupcovia organizátorov a mliekarských odborníkov (Herian, Kantíková, Růčka, Šuty, Apoleníková, Sohorová, Čep). Každý hodnotiteľ hodnotil nezávisle a zvlášť každú anonymnú vzorku výrobku. Hodnotil sa vzhľad a konzistencia (max. 10 b.) a chuť a vôňa (max. 10 b.).

Na verejnom hodnotení sa mohli zúčastniť všetci návštevníci Ovčiarkej nedele a tí hodnotili anonymne najlepši výrobok v každej kategórii a to tak, že v každej kategórii výrobkov napísali na lístok číslo výrobku, ktorý im najviac sa páčil a chutil. Túto verejnú súťaž pripravili pracovníci Mikulášskej mliekarene a pracovníci Liptovského múzea pod vedením RNDr. Jána Kresáka, PhD.

Celkovo možno konštatovať, že súťaž o najlepšie výrobky bola v oboch hodnoteniach

anonymná a objektívna. Kvalita hodnotených mliečnych výrobkov z ovčieho mlieka bola pomerne veľmi dobrá, i keď sa vyskytli väčšie rozdiely v kvalite jednotlivých výrobkov. Podstatné je, že kvalita hodnotených mliečnych ovčích výrobkov stále sa z roka na rok zvyšuje. Toto konštatovali takmer všetci hodnotitelia i návštevníci Ovčiarkej nedele v Pribylíne. Tým sa vlastne splnil aj cieľ hodnotenia a aj súťaže. Veľká výhoda bola, že každý výrobca si mohol porovnávať svoje výrobky s ostatnými, že videl svoje prednosti i nedostatky a každý si odniesol svoje ponaučenie pre ďalšie zlepšenie kvality i nové nápady na inováciu ovčích mliečnych výrobkov. Veľmi ťažko možno úplne objektívne vyhodnotiť výsledky súťaže, lebo niektoré rozdiely v kvalite boli nepatrné a víťazov mohlo byť podstatne viac.

Výsledky hodnotenie odbornej komisie

A. Ovčí hrudkový syr

Poradie	Číslo vzorky	Počet bodov	Výrobca
1.	6	99	Salaš Pružina, Oľga Apoleníková
2.	5	87	PD Liptovské Revúce
3.	10	84	Agrovex Novoť
4.	3	77	PD Važec
5.	7	72	Salaš Bešeňovka
6. – 8.	9	66	Obert Zubek, Ladce
6. – 8.	1.	66	DVO Polomka
6. – 8.	2.	66	PD Važec (tradičný syr)
9.	4	56	ŠPDP Lužná
10.	8	52	SHR Lipt. Kokava

B. Bryndza

Poradie	Číslo vzorky	Počet bodov	Výrobca
1.	27	93	Obert Ladce, Salaš Slopná
2.	25	90	Salaš Pružina, SHR Oľga Apoleníková
3. – 4.	28	75	Bryndziareň a syräreň Zv. Slatina
3. – 4.	29	75	Agrovex Novoť
5.	26	66	Salaš Bešeňovka
6.	21	57	PD Važec
7. – 8.	22	43	Milex N.M. n/Váhom
7. – 8.	23	43	PD Liptovské Revúce
9.	24	35	Biofarma Východná

C. Ovčie špeciality

Poradie	Číslo vzorky	Počet bodov	Výrobca	Výrobok
1.	48	112	Biofarma Východná	Biohoral exclusiv
2.	52	100	Salaš Pružina, O. Apoleníková	Neúdený oštiepok
3.	53	89	Salaš Pružina, O. Apoleníková	Bačove údené uzlíky
4. – 5.	49	86	PD. Liptovské Revúce	Údený oštiepok
4. – 5.	54	86	Salaš Bešeňovka	Údený oštiepok
6. – 7.	50	83	PD Važec	Miniparenica údená
6. – 7.	51	83	Salaš Pružina	Ovčie nite
8.	59	79	Bryndz. a syräreň Zv. Slatina	Údené nite
9.	58	78	Bryndz. a syräreň Zv. Slatina	Neúdené nite
10.	55	74	Obert Ladce	Neúdené nite
11. – 13.	47	72	Biofarma Východná	Biohoral čerstvý
11. – 13.	57	72	Obert Ladce	Údený syr
11. – 13.	61	72	Bryndz. a syräreň Zv. Slatina	Údená parenica
14.	41	68	DVO Polom	Údený oštiepok
15. – 16.	43	67	SPDP Lužná	Ochutený syr
15. – 16.	60	67	Bryndz. a syräreň Zv. Slatina	Neúdená parenica
17.	64	66	Agrovex Novoť	Údený oštiepok
18.	56	65	Obert Ladce	Údený oštiepok
19.	62	63	Bryndz. a syräreň Zv. Slatina	Neúdený oštiepok
20. – 21.	42	62	SPDP Lužná	Údený syr
20. – 21.	63	62	Bryndz. a syräreň Zv. Slatina	Údený oštiepok
22.	44	61	PD Liptovské Revúce	Neúdená parenica
23.	45	57	PD Liptovské Revúce	Údená parenica
24.	46	55	PD Liptovské Revúce	Neúdený oštiepok

D. Žinčica

Poradie	Číslo vzorky	Počet bodov	Výrobca
1.	86	69	Salaš Bešeňovka
2.	85	65	Salaš Pružina, SHR Oľga Apoleníková
3.	83	60	SPDP Lužňan
4.	84	55	PD Liptovské Revúce
5.	90	54	Bryndz. a syräreň Zvolenská Slatina
6.	91	50	Agrovex Novoť
7.	81	49	DVO Polomka
8.	87	48	SHR Lipt. Kokava
9.	82	46	PD Važec
10.	88	38	Obert Ladce

Výsledky hodnotenia verejnej súťaže**Ovčí hrudkový syr**

Poradie	Číslo vzorky	Počet bodov	Výrobca
1.	3	28	PD Važec
2.	1	26	DVO Polomka
3.	4	24	SPDP Lužná
4.	2	19	PD Važec
5.	10	17	Agrovex Novoť
6.	6	8	Salaš Pružina, O. Apoleníková
7.	5	7	PD Liptovské Revúce
8.	8	6	SHR Harman Lipt. Kokava
9.	9	4	Obert Ladce
10.	7	3	Salaš Bešeňovka

Bryndza

Poradie	Číslo vzorky	Počet bodov	Výrobca
1.	25	37	Salaš Pružina, SHR Oľga Apoleníková
2.	27	20	Obert Ladce
3.	23	18	PD Liptovské Revúce
4.	22	15	Milex NMn/V, a.s.
5.	21	9	PD Važec
6.	28	8	Bryndziareň a syräreň Zv. Slatina
7. – 8.	26	7	Salaš Bešeňovka
7. – 8.	29	7	Agrovex Novoť
9.	24	5	Biofarma Východná

Ovčie špeciality

Poradie	Číslo vzorky	Počet bodov	Výrobca	Výrobok
1.	47	28	Biofarma Východná	Biohoral čerstvý
2.	41	24	DVO Polomka	Údený oštiepok
3.	51	23	Salaš Pružina, O. Apoleníková	Ovčie nite
4. – 5.	42	18	SPDP Lužná	Údený syr
4. – 5.	53	18	Salaš Pružina O. Apoleníková	Bačové uzlíky
6. – 7.	48	16	Biofarma Východná	Biohoral exklusive
6. – 7.	64	16	Agrovex Novoť	Údený oštiepok
8.	43	11	SPDP Lužná	Ochutený syr
9.	52	10	Salaš Pružina O. Apoleníková	Neúdený oštiepok
10.	55	8	Obert Ladce	Neúdené nite
11. – 12.	57	7	Obert Ladce	Údený syr
11. – 12.	58	7	Bryndz. A syräreň Zv. Slatina	Neúdené nite
13. – 14.	46	6	PD Liptovské Revúce	Neúdený oštiepok

13. – 14.	60	6	Bryndz. a syrárreň Zv. Slatina	Neúdená parenica
15. – 16.	49	4	PD Liptovské Revúce	Údený oštiepok
15. – 16.	59	4	Bryndz. a syrárreň Zv. Slatina	Údené nite
17. – 22.	44	3	PD Lipt. Revúce	Neúdená parenica
17. – 22.	56	3	Obert Ladce	Údený oštiepok
17. – 22.	54	3	Salaš Bešeňovka	Údený oštiepok
17. – 22.	61	3	Bryndz. a syrárreň Zv. Slatina	Údená parenica
17. – 22.	62	3	Bryndz. a syrárreň Zv. Slatina	Neúdený oštiepok
17. – 22.	50	3	PD Važec	Miniparenica údená
23. – 24.	45	2	PD Liptovské Revúce	Údená parenica
23. – 24.	63	2	Bryndz. a syrárreň Zv. Slatina	Údený oštiepok

Žinčica

Poradie	Číslo vzorky	Počet bodov	Výrobca
1.	83	23	SPDP Lužná
2.	81	15	DVO Polomka
3.	86	13	Salaš Bešeňovka
4.	85	12	Salaš Pružina O. Apoleníková
5.	91	11	Agrovex Novoť
6.	84	5	PD Lipt. Revúce
7. – 8.	82	4	PD Važec
7. – 8.	87	4	SHR Lipt. Kokava
9.	90	3	Bryndz. a syrárreň Zv. Slatina
10.	88	1	Obert Ladce

Výrobcovia, ktorí sa umiestnili na prvých troch miestach získali čestné diplomy a všetci súťažiaci dostali od Liptovského múzea Ďakovné listy za účasť. Žiaľ nemohli vyhrať všetky prinesené vzorky výrobkov, hoci každá bola zaujímavá. Dôležité bolo, že súťažiaci sa zúčastnili a navzájom sa poučili z úspechov i prípadných nedostatkov.

Hodnotenie súťažných výrobkov bolo skutočne nezaujaté, anonymné a objektívne. Je samozrejme, že každý má svoje obľúbené chute a predstavy, ktoré preferuje a nikdy sa nemôže dosiahnuť úplná jednota názorov. V podstate hodnotenie odbornej komisie a verejné hodnotenie sa dosť priblížilo a neboli tam výrazné rozdiely. U verejnej súťaži vznikol postupne pri dlhšom hodnotení problém, že niektoré vzorky nakoľko ich bolo málo sa rýchlo minuli a už sa nehodnotili (vybrané ovčie špeciality a žinčica). Za úspešný priebeh

súťaží je potrebné úprimne poďakovať pracovníkom Liptovskej mliekarny pod vedením RNDr. Jána Kresáka, PhD., kolektívu Liptovského múzea a zvlášť pracovníkom z Liptovského Hrádku a všetkým spoluorganizátorom a členom komisie.

Z tejto súťaže sme sa mali možnosť poučiť o súčasnom stave mliečnych výrobkov z ovčieho mlieka. Tých výrobkov je však v skutočnosti podstatne viac, neboli tam nakladané ovčie syry, ovčie jogurty, nápoje z ovčieho mlieka a pod. Nabudúce bude potrebné zohľadniť takéto pripomienky a zas obohatiť takéto súťaže.

Ovčie hrudkové syry mali trochu nevyrovnanú kvalitu pri oboch hodnoteniach. Lepšie boli hodnotené syry mierne vykysnuté s čistou kyslomliečnou príchuťou a vôňou po ovčom mlieku. Tu sa prejavilo ešte dosť tradičné hodnotenie a verejnosť uprednostovala syry čerstvejšie a gumovitejšie (vřzgvé). Tu je

Ochutnávka syrov, ilustračné foto.

potrebné ešte postupne ľudí naučiť i na dobré vykysnuté syry s príjemnou chuťou, čistou arómou a už mierne vyzretejšie a lepšie stráviteľnejšie a hlavne s istejšou zdravotnou bezpečnosťou.

U hodnotení Bryndze sa prejavili pomerne veľké rozdiely v konzistencii i v chuti. Pravdepodobne sa prejavil i vplyv nepriaznivého počasia a tým bryndza ešte nemala tú tradičnú chuť Májovej bryndze. Hodnotená bryndza bola v kvalite pomerne veľmi rôznorodá, nakoľko niektorí výrobcovia použili pravdepodobne ešte nedostatočne vyzreté ovčí syr a potom bola bryndza mierne kyslejšia, viac hrudkovitá a menej typická. Celkovo však bola na vyššej úrovni ako v posledné roky.

Najpestrejšie a najrozmanitejšie syry boli v kategórii ovčie špeciality. Tu bolo najviac druhov syrov a nedali sa celkom dobre porovnávať. Skutočne sa hodnotilo iba to, čo ľuďom najviac chutilo. V tejto kategórii vynikli najmä polotvrdé zrejúce syry a potom rôzne oštiepky, parené syry i nite. Je chvályhodné, že naši výrobcovia dokážu urobiť také rôznorodé špeciality. Zdá sa, akoby si získavali obľubu i neúdené syry a to mierne vyzreté. V tejto oblasti sú ešte veľké rezervy. Do budúcnosti bude potrebné túto kategóriu rozdeliť na viaceré druhy špecialít.

Pri hodnotení žinčice sa najviac prejavili rozdiely v kvalite. Viaceré žinčice boli už dobrej kvality – mierne kyslomliečnej, s ovčou arómou a hustejšej konzistencie s miernymi hrudkami. Menej vhodné boli žinčice sladké, alebo s kyslou, nečistou príchuťou. Aj pri žinčici sa prejavila potreba správneho prekysania s kyslomliečnymi kultúrami, alebo s dobrou prekysnutou srvátkou. Žinčica je predsa prvotriedny probiotický nápoj a získava si čoraz väčšiu popularitu a bude potrebné postupne si štandardizovať jej zloženie i senzorické vlastnosti.

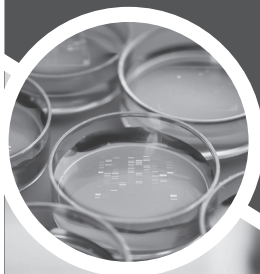
Aj v tomto roku možno smelo konštatovať, že súťaž o najlepšie ovčie mliečne výrobky na „Ovčiarске nedeľe 2015“ v Pribyline napriek neistému počasiu a obavám o dobrú účasť dopadla dobre a že výrobcov zas posunula na vyššiu úroveň. Poučné je aj to, že o súťaž prejavila záujem aj široká verejnosť a prakticky všetci návštevníci ovčiarских slávností v Pribyline.

Takéto krásne regionálne i celoslovenské ovčiarске slávnosti, ako bola aj „Ovčiarска nedeľa 2015“ v Pribyline sú veľmi potrebné pri propagácii nášho ovčiarstva, pri udržiavaní našich pekných pastierskych, bačovských a folklórnych tradícií. Veľký prínos je aj pri propagácii zdravej výživy, pri hľadaní možnosti rozvoja vidieka atď. Očividné rozdiely sú napr. v spotrebe ovčích syrov v zahraničí a u nás. Všetkade sa v západnej Európe, ale aj v Bulharsku, Grécku a v Stredomorí konzumuje sa ročne až 6 kg na osobu ovčích syrov a u nás je to iba 1,6 kg a tak máme tu ozať bohaté rezervy na zvyšovanie a máme čo dohádzať. Všetkade na Slovensku máme niekoľko desiatok tisíc hektárov nevyužitých lúk a pasienkov vhodných na chov oviec, pritom máme veľa nezamestnaných ľudí, ktorých by bolo potrebné prilákať na rozvoj ovčiarstva i mliekarstva. Potrebujeme si pritom chrániť a udržiavať aj našu krásnu prírodu a rozvíjať aj agroturistiku. Z týchto dôvodov sú preto veľmi dôležité aj takéto ovčiarске slávnosti, ktorými sa dá lepšie zvýrazniť a dokumentovať pre širokú verejnosť prínos ovčiarstva pre spoločnosť, pre rozvoj vidieka a tiež pre výživu i zdravie ľudí.

O.K.SERVIS BioPro - Váš partner při kontrole kvality

- analýzy kvalitativních parametrů
- rezidua
- mikrobiologie

® O.K. SERVIS
BioPro
s.r.o.
www.biopro.cz

Seminár Politika podpory udržateľnej mobility na Slovensku

Slovná a grafická prezentácia, diskusia 14. 5. 2015 Bratislava

Seminár otvoril a viedol Mikuláš Huba poslanec NR. Poukázal na Uznesenie Vlády SR č. 223 zo 7.5.2013 k návrhu Národnej stratégie rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky v SR (NSRC)

Víziou predkladaného materiálu je zrovnoprávnenie cyklistickej dopravy s ostatnými druhmi dopravy tak, aby sa stala plnohodnotnou súčasťou dopravných systémov mestskej a regionálnej dopravy. Takisto je potrebné zlepšiť všeobecné povedomie obyvateľstva o výhodách cyklodopravy a cyklotistiky ako ekologicky, ekonomicky a zdravotne výhodnejšej formy dopravy do školy, zamestnania a za rekreáciou.

V zmysle tohto uznesenia vláda ukladá Ministrom dopravy v bode B3 predložiť na rokovanie vlády správu o plnení jednotlivých opatrení vyplývajúcich z NSRC do 30. 4. 2016 a každoročne k 31. 12. je kontrolný termín odpočtu plnenia uznesení.

V bode C tohto uznesenia vláda odporúča predsedom samosprávnych krajov, predsedovi ZMaO, prezidentovi Únie miest Slovenska, Republikovej únii zamestnávateľských zväzov a združení SR v spolupráci s min. dopravy zabezpečiť implementáciu opatrení vyplývajúcich z NSRC a ich premietnutie do regionálnych, lokálnych a podnikateľských stratégií.

Ing. Klučka ako národný cykloorganizátor Min. Dopravy zdôraznil existenciu Koordinátora C dopravy v každom kraji.

CD ako rovnocenná doprava a jej integrácia s ostatnou dopravou:

- posilnenie cykloturistiky dôležitý segment cestovného ruchu
- možnosť čerpania EF – integrovaný informačný systém
- spolu s Ing. Mičovským a Ing. Drobom (v pomarančových tričkách) ako poslanci chodia do parlamentu na bicykli. Tiež skonštatovali že je veľkým trendom chodiť na bicykli (Dáni, Holanďania Nemci...)

Pani Štulajterová – Občianska cykloiniciatíva z BB – kampaň „Do práce na bicykli“. V porovnaní rokov 2014 a 2015 sa počet zdvojnásobil. Treba však posilniť dopravnú výchovu, osvetu, systematickú kampaň, trvalé opatrenia, vzdelávanie úradníkov, kreativita a spolupráca musí byť na všetkých úrovniach. V BB 45 ks cyklostojanov, zrušený zákaz ísť na bicykli cez pešiu zónu námestia. Holandská Veľvyslankyňa odovzdala víťazovi súťaže Do práce na B bicykel. Pán primátor so svojimi viceprimátormi sa zapojil do súťaže a chodí do práce na B.

Tomáš Peciar – z Cykloaliancie BA zdôraznil že treba konať nielen do práce na bicykli, ale aj do školy na bicykli. V Bratislave majú aj akcie ako Oprava bicyklov svojpomocne, Týždeň mobility, Cyklisti sú na vrchole – kto je viac.

Richard Medel poslanec mesta Trenčín (riaditeľ centra environmentálnych aktivít v Trenčíne) – majú nové cyklotrasy aj generel, Výstavu Mestá pre ľudí – fotky miest z cudziny, aktivity ako cyklojazdy, bicyklofestivity, oprava bicyklov aj za účasti dopravného policajta - kto príde na festival na B dostane lístok do tomboly, Cyklista roka, cyklostojany, OZ Fialka. Hovoril že veľmi dôležitá je výchova na školách, chcú aby aj policajti chodili na B.

Ekopolis pán Roháč – musí byť bezpečná komunikácia (cesty) výraznejšia osвета. Je nízke povedomie ľudí hlavne tých čo sú za problematiku platení, nízka efektívnosť využívania fin. prostriedkov, rezortizmus a slabá spolupráca, nevysporiadanosť pozemkov, treba budovať infraštruktúru. Aktivisti svet nezachráni ale politici áno. Musia ísť príkladom, aby sa dostali aj do novín, médií a tak do povedomia verejnosti. Za architektov – územno-plánovacie podklady sa neschvaľujú, len generálny plán. Na Západe majú organizácie na úrovni štátu, u nás to BOL URBION. Pán Roháč povedal na záver diskusie – „Mária Terézia a osvietení absolutizmus“ – škoda, že to nemáme.

Ing. Anna Tušimová

Medzinárodný filmový festival EKOTOPFILM-ENVIROFILM

Slávnostné odovzdávanie cien a oficiálne vyhlásenie výsledkov filmového festivalu sa uskutočnilo dňa 29.5.2015 v zrkadlovej sieni Primaciálneho paláca v Bratislave

Generálny riaditeľ festivalu Peter Lím privítal vzácných hostí a prítomných. Prihovoril sa aj minister ŽP Peter Žiga, predseda medzinárodnej poroty Bruce Bucklin, veľvyslanec Spojených štátov Amerických Theodore Sedgwick, ktorí skonštatovali, že Festival sa stáva každým rokom viac významným vzhľadom na rastúce hrozby pre naše životné prostredie. Práve vďaka tomuto festivalu majú Slováci unikátnu možnosť dozvedieť sa akým nebezpečenstvám čelí náš environment. Taktiež sa dozvedia o riešeníach ako tieto problémy možno riešiť, či už ako jednotlivci alebo skupiny, ktoré môžu pomôcť zlepšiť svet v ktorom žijeme. Filmy z festivalu budú premietané postupne v jednotlivých mestách SR.

Podujatie moderovala Adela Banášová, ktorá hovorí „Pôda je zázrak – vložíš semienko a vytiahneš strom“.

Rôzne ceny boli udelené viac ako 20-ke filmov. Najviac cien putovalo do Nemecka.

Za ocenenie sa niektorí neprítomní zahraniční autori prihovorili a poďakovali „cez veľkoplošnú obrazovku“

Prítomným sa prihovoril aj primátor mesta Bratislavy Ivo Nesrovnal s konštatovaním, že je nesmierne rád že sa v Bratislave udomácnil filmový festival, ktorý patrí k najväčším svojho druhu na svete. A filmový festival vníma ako podujatie, ktoré svojím zameraním dotvára charakter Bratislavy ako moderného mesta, ktoré má ambíciu meniť svoj život k lepšiemu.

Pozvanie na slávnostné odovzdávanie cien dostal aj VIPA SK. Zúčastnili sa Mária Strížová a Anna Tušimová

Cestovný ruch na Slovensku neupadá! Mladí ho chcú rozvíjať!

Vraj cestovný ruch na Slovensku nemá priaznivé podmienky na rast. Nemôžem s týmto názorom súhlasiť, keďže naša generácia mladých ľudí, sa ho chystá postaviť na nohy pomocou projektov, ktoré boli vytvorené vďaka neziskovej organizácii JA Slovensko.

Nezisková organizácia JA Slovensko ponúka základným a stredným školám program, ktorý sa nedá nahradiť žiadnym školským predmetom, výchovou alebo náukou. Pomáha totiž študentom získať schopnosti, ktoré sú veľmi dôležité i potrebné pre ich budúci život a prijatie do zamestnania. Nadobudnú vyššie sebavedomie, naučia sa ako správne vystupovať pred publikom, oslovit ľudí a to nielen osobne, ale i prostredníctvom marketingových prostriedkov.

Tento program sa nazýva „Podnikanie v cestovnom ruchu“ Je to celoročný vzdelávací program zameraný na tzv. „incomingový“ cestovný ruch určený pre vekovú skupinu 14 až 19-ročných žiakov. Odborným garantom je nezisková organizácia Junior Achievement Slovensko.

Program je zameraný na zvýšenie záujmu mladej generácie o rozvoj cestovného ruchu pomocou tvorenia projektov pre svoje regióny. Študenti sa pripravujú na dve súťaže:

- Vitajte v našom regióne,
- Môj nápad pre región.

Súťaž Vitajte v našom regióne je pre tímy, ktoré predstavujú študentské cestovné kancelárie prezentujúce svoje regióny pomocou zaujímavých projektov či produktov cestovného ruchu. Vyvrcholením je veľtrh cestovných kancelárií, na ktorom sú odmenení tí najlepší. Súťaž Môj nápad pre región je určená pre jednotlivcov, ktorí prezentujú pred porotou svoje nápady na obohatenie cestovného ruchu v ich

regióne a neskôr po postupe do celoslovenského kola už predstavujú hotové projekty, ktoré sú pripravené na realizáciu alebo ich realizácia už prebehla.

Moja škola, Obchodná akadémia v Partizánskom, mi tento rok umožnila absolvovať program Podnikanie v cestovnom ruchu. Musím zhodnotiť, že mňa a mojich spolužiakov projekt obohatil po mnohých stránkach.

Zo začiatku sme na hodinách Podnikania v cestovnom ruchu (ďalej už len VCR) tvorili ankety, zisťovali záujem o rôzne turistami navštevované lokality v regióne Horná Nitra a nakoniec ich vyhodnotili. Zorganizovali sme výmennú exkurziu so SOŠ Nitra. Toto všetko nám poslúžilo ako podklad pri rozhodovaní pre lokalitu, ktorá bola vybraná ako objekt nášho celoročného záujmu.

Z našej triedy sa vytvorili dve rôzne študentské cestovné kancelárie:

- Smartour,
- Arrière tour.

Cestovná kancelária Smartour sa zamerala na výlety a odborné prednášky v prírode medzi Malými a Veľkými Bielicami v meste Partizánske. Konkrétne ide o unikátnu prírodnú lokalitu tzv. Bielické bahná a okrem nich i Chynoriarsky Luh. Do ich ponuky patrili i vychádzky na Ondrej chatu. Aby náplň podnikania svojej cestovnej kancelárie urobili zaujímavejšou i pre malých turistov, Bielické bahná na chvíľu prepožičali rozprávkovú po-

Premiéra „Tajomstiev rodu Šimonyi“ prvý krát pred verejnosťou v Šimonovanoch.

stavičke Shrekovi, keďže lokalita má bahenný charakter.

Cestovná kancelária Arrière tour sa uberala cestou histórie mestskej časti Šimonovany a významného šľachtického rodu Šimonyi. Súčasťou realizačného tímu som bola aj ja. Vytvorili sme produkt cestovného ruchu „Tajomstvá rodu Šimonyi“, ktorého cieľ, ako napríklad: poučiť Partizánčanov o bohatej histórii Šimonovian, prinavrátiť Vodnému hradu jeho historickú hodnotu a podať dejepis hravou formou, majú naozaj ušľachtilú a prospešnú ideu. Náplňou produktu je 9 historických medzníkov v dejinách Šimonovian a Šimonyovcov rozpracovaných vo forme výkladu, scénok v historických kostýmoch a možnosti interakcie, ktorá ponúka účastníkom „zažiť históriu na vlastnej koži“.

Dlhé mesiace sa obe skupiny pripravovali na veľtrh „Vitajte v našom regióne“, ktorý sa konal 16. mája 2015 v nákupnom centre Mira-

ge v Žiline. Predchádzali tomu dlhé hodiny za počítačmi pri tvorení propagačných materiálov, oslovovanie sponzorov a konzultantov a zdĺhavá príprava dizajnu stánku, ktorý mal ako prvý upútať návštevníka veľtrhu.

Očakávaná, avšak i obávaná chvíľa sa nakoniec dostavila. Všetkým zamrzli úsmevy na tvárach, keď si zástupcovia Arrière tour a Smartour vylosovali na veľtrhu v Žiline za sebou idúce čísla stánkov. Nastal čas, využiť skromných 6 hodín na to, aby sme predstavili našu polročnú prácu a námahu. Keď sme uvideli konkurenčné stánky nebolo nám všetko jedno, ale chceli sme podať excelentný výkon a presvedčiť porotu, že práve my sme tí najlepší. Práve tá nás nechala riadne vytrápiť. Totiž prezentovalo sa od 11.00 až do 17.00 a porota si začala prezeráť stánky až okolo 15.00 h.

V rámci Arrière tour sme dostávali len samé dobré hodnotenia od poroty, ale i od mnohých návštevníkov veľtrhu. Keď prišlo na vyhlásenie

Goticko-renesančný vodný hrad v Šimonovanoch.

výsledkov, naše prosby boli naplnené a stali sme sa najlepším prezentačným tímom na veľtrhu „Vitajte v našom regióne“ v Slovenskej republike pre rok 2015.

Tu však úspechom nebol koniec. S produktom „Tajomstvá rodu Šimonyi“ som sa zúčastnila i krajského kola súťaže „Môj nápad pre región“ v Banskej Bystrici, kde som si vybojovala postup zo 4. miesta priamo na celoslovenské kolo súťaže. V tomto bode sa posúva „nápad“ do realizačnej úrovne a stáva sa z neho „projekt“, čiže mojou úlohou číslo jedna bolo zorganizovať „Tajomstvá rodu Šimonyi“. Pustila som sa do toho spolu s veľkou podporou členov Arriére tour, ale prekvapivo i Smartour, bez ktorých by realizácia nebola možná.

Premiéra „Tajomstiev rodu Šimonyi“ sa odohrala 28. mája 2015, kedy sme na hodinový program, ktorý bol opakovaný počas dňa trikrát, pozvali základné školy z mesta Partizánske, členov Klubu Absolventov Batovej školy

práce, zástupcov Slovanského múzea A. S. Puškina v Brodzanoch a širokú verejnosť. Spolu: 137 účastníkov. Mnohí z nich sa o udalosti dozvedeli najmä z plagátu, ktorý bol uverejnený online na facebookovej stránke Arriére tour.

Hodinový program sa skladal z už spomínaných 9 zastavení predstavujúcich historické medzníky. Po týchto zastávkach som účastníkov sprevádzala ja spolu s mojou spolužiačkou Patkou Vlkovou, ktorá predstavovala poslednú dedičku rodu Šimonyi – Máriu Lujzu Šimonyiovú. Program sa začal pred Kostolom Nanebovzatia Panny Márie v Šimonovanoch a neskôr sme sa presunuli do autentických priestorov Vodného hradu, kde každé jedno zastavenie začalo mojim odborným historickým výkladom a pokračovalo subjektívnym pohľadom Márie Lujzy k obdobiu, v ktorom sme sa práve nachádzali, a celé to vizuálne doplnila scénka v dobových kostýmoch. Tri zo scénok boli doplnené o interaktívnu aktivitu, ako napríklad: strelba z luku, jazda na koni či prechod

tajnou chodbou. Práve tento bod programu najviac upútal našich návštevníkov, ktorí odišli po skončení „Tajomstiev rodu Šimonyi“ veľmi spokojní. Ich mieru spokojnosti nám vyjadrili i v kartách spokojnosti klienta, kde sme si prečítali mnohé pochvalné názory. Bola nám vytknutá len zlá početnosť v priestoroch Vodného hradu.

Po spracovaní všetkej dokumentácie z akcie som vytvorila prezentáciu, ktorá so mnou pociestovala na celoslovenské kolo opäť v Banskej Bystrici. Tento raz bola konkurencia naozaj silná, avšak „Tajomstvá rodu Šimonyi“ zaujali natoľko, že utŕžili prvé miesto v kategórii „Najlepší projekt pre región“.

Úspech, ktorý som získala nepatrí len mne, ale i všetkým členom Arrière tour a Smartour, bez ktorých by sa skutočne projekt nedostal do takej reálnej podoby ako je dnes, bez pani učiteľiek Mgr. Janky Žiškovéj a Mgr. Anny Folťánovej, ktoré korigovali naše kroky pri celkovom vývoji projektu, bez subjektov ako mesto Partizánske, Mestská umelecká agentúra, ktorí nám navrhli spoluprácu v podobe oficiálneho produktu cestovného ruchu mesta Partizánske, bez všetkých ochotných súkromných, ale i právnických osôb, ktoré nám pomohli pri zháňaní kostýmov a rekvizít. Týmto všetkým ľuďom patrí moje obrovské Ď A K U J E M, pretože sa postavili nielen za mňa, ale i za našu školu – Obchodnú akadémiu Partizánske.

Ing. Janka Mikušáková

Začali sme s hodnotením súťaže „DEDINA ROKA 2015“

Súťaž, ktorú každoročne vyhlasuje SAŽP, má medzi vidieckou samosprávou veľmi pozitívny ohlas. Obce sa radi pochvália, čo sa im podarilo urobiť preto, aby skvalitnili život svojim obyvateľom. Je to súťaž obcí, ktoré sa prezentujú vo viacerých kategóriách (Dedina ako pospolitosť, ako hospodár, ako partner, ako klenotnica...). Víťaz súťaže reprezentuje Slovensko na Európskej súťaži dedina roka.

Aj v tomto roku je z čoho vyberať. Do súťaže sa prihlásilo 20 obcí z celého Slovenska. Hodnotiaca komisia pre VÝCHOD zložená zo zástupcov SAŽP, SACR, VIPA SK, SKL, NOC a SPOD vyrazila na východ Slovenska 16. 6. 2015.

Počas dvoch dní navštívila 4 kandidátske obce a veru komisia mala ťažkú úlohu. Všetky obce sa na deň, kedy mali možnosť sa predstaviť komisii, pripravili naozaj zodpovedne. Vo všetkých obciach bolo cítiť silu komunitného života. Veľmi sympatické bolo,

že v niektorých obciach prišli komisiu privítať aj miestni obyvatelia.

Vidiecky parlament sa už 15 rokov snaží obhajovať záujmy vidieka a poukazovať na jeho potreby. V tomto roku, kedy sa obce viac ako inokedy venujú príprave strategických rozvojových dokumentov, ktoré sa v zmysle zákona o podpore regionálneho rozvoja majú pripravovať v partnerstvách, je pre VIPA SK, ako jedného z hodnotiteľov súťaže DR, veľkou ctou, že práve táto oblasť (Dedina ako partner) je hodnotená nami.

Líderka roka 2015

Vidiecky parlament na Slovensku s partnermi súťaže vyhlasujú
14. ročník súťaže Vidiecka žena roka – „Líderka roka 2015“

Od roku 1997 sa každoročne pod záštitou Nadácie „World Women Summit Foundation“ konajú rôzne aktivity, podujatia zamerané na posilnenie postavenia a vzdelania vidieckych žien a pokračujú vo svojom neutíchajúcom úsilí o zlepšenie kvality života žien v komunitách po celom svete. Vo väčšine krajín sveta prevládajú početne ženy nad mužmi (55 %), v necelej tretine krajín, najmä v rozvojových, prevládajú muži nad ženami, v ostatných krajinách je ich pomer vyrovnaný. V krajinách Európskej únie na 100 mužov pripadá 104,8 žien, v Slovenskej republike 105,4 žien. Ženy tvoria 51,3 % obyvateľstva Slovenskej republiky.

Aj preto chceme v rámci osláv Svetového dňa vidieckych žien, t.j. 15. októbra, aspoň touto formou (vyhlásením víťaziek súťaže) odmeniť, morálne oceniť a podporiť vidiecke ženy – líderky a upozorniť na ich výnimočnosť.

Do súťaže „Líderka roka 2015“ môže byť nominovaná žena, ktorá svoj voľný čas venuje aktivitám v rôznych oblastiach verejného života a vo svojej komunite – obci, časti obce, mikroregióne, v zastupiteľstve je uznávanou osobnosťou – „líderkou“, šíri ľudové remeslo pre súčasné a budúce generácie, snaží sa aby slovenský vidiek prežil.

Kategórie, v rámci ktorých môžete nominovať ženy všetkých národností a menších žijúcich na území Slovenska:

- **žena – aktivistka:** pôsobiaca v 3. sektore (miestna organizácia, združenie, klub, ai.)
- **žena – politička:** pôsobiaca v miestnej politike (starostka, členka miestneho zastupiteľstva)
- **žena – podnikateľka:** svoje podnikateľské aktivity realizuje na vidieku, sprostredkúva zamestnanie, vytvára pracovné príležitosti, zviditeľňuje obec a prepája komunitný rozvoj s ekonomickým rozvojom, podniká na vidieku

- **žena – remeselníčka:** ovláda remeslo a odovzdáva ho mladšej generácii

Nominácie posielajte do 15. septembra 2015 na adresu:

OZ VIPA SK
Kapitulská č.13
974 01 Banská Bystrica
e-mailom: mbehanovska@stonline.sk
tel.: 0915 446 538
Viac informácií na www.vipa.sk

Ako poznáte líderku:

- chce byť užitočná nielen svojej rodine, ale aj svojim spoluobčanom
- svoj nepokoj mení na veci prospešné okoliu
- aktivizuje ľudí okolo seba a spolu robia verejnoprospešné aktivity
- je magnetom – majákom – ťahúňom pre ďalšie nespokojné povahy
- prináša nové veci – postupy – myšlienky
- s jej pomocou sa život komunity (obce, sídliska, regiónu...) mení k lepšiemu
- jej aktivita posúva komunitu dopredu
- propaguje slovenské ľudové remeslo

Prihláška do súťaže Vidiecka žena – Líderka roka 2015

Údaje o žene, ktorú nominujem do súťaže		Údaje o osobe, ktorá zasiela prihlášku	
Meno a priezvisko:		Meno a priezvisko:	
Adresa:	Telefón/ e-mail	Adresa:	Telefón/ e-mail
Kategória nominácie: ☐ žena – aktivistka ☐ žena – politička ☐ žena – podnikateľka ☐ žena – remeselníčka			
Vek:	Počet detí:	Vzťah k osobe, ktorú nominujem do súťaže (rodina, sestra, kolega...):	
Povolanie:	Záľuby:		
Prečo ju navrhujem (uveďte KONKRÉTNE aktivity, v čom a ako sa angažuje, čím sa zaoberá, aké úspechy dosiahla). Vyberte len tie najpodstatnejšie, ktoré sú z Vášho pohľadu jedinečné, výnimočné a odôvodnite (napríklad: dosah na miestnu komunitu... v rozsahu max. jednej strany)			

náš
 vidiek
2/2015

bodka na záver

Človek má tri cesty ako múdro konať.
Najskôr premýšľaním: To je tá najušľachtilejšia.
Druhá napodobovaním: To je tá najľahšia.
Tretia skúsenosťou: To je tá najtvrdšia.

[Konfucius]